

Sterkur grundvöllur í lífeyrismálum þjóðarinnar

Eignir Íslendinga í lífeyrissjóðum og lífeyrissparnaði nema nú rúmum 1.400 milljörðum króna og hafa vaxið úr rúmum 300 milljörðum á síðastliðnum tíu árum. Einn helsti styrkur íslenska lífeyriskerfisins er sá að það er svokallað þriggja stöða lífeyriskerfi sem byggist á tekju- tengdum lífeyri frá almanna- tryggingum, almennri aðild að sjóðmynduðu samtryggingarkerfi lífeyrissjóðanna og viðbótarlífeyrissparnaði í séreign. Þetta fyrirkomulag er í samræmi við ráðleggingar Alþjóðabankans.

Þótt meðalaldur hér á landi sé mun lægri en í flestum nágrenna- ríkjunum fjölgaer einstaklingum í eldri hópum hraðar en í þeim yngri. Gert er ráð fyrir því að fram til ársins 2040 muni vinnandi mönnum á Íslandi, 18 til 67 ára, fækka um helming í hlutfalli við ellilífeyrisþega. Nú eru um sex einstaklingar á vinnu- markaði á móti hverjum ellilífeyrisþega en um 2040 verður það hlutfall komið niður í þrjú vinnandi einstaklinga á hvern ellilífeyrisþega. Af þessari ástæðu verður sífellt mikilvægara að byggja upp sjóðmyndandi lífeyrissjóði því að öðrum kosti þarf að leggja þyngri byrðar á skattgreiðendur framtíðarinnar eða búa við skertan lífeyri.

Í þessu sambandi erum við í öfundsvörðri stöðu samanborið við mörg nágrennaríki okkar sem byggja lífeyriskerfi sitt að verulegu leyti á svo kölluðu gegnumstreymiskerfi, þannig að skattgreiðslur renna beint til að greiða lífeyri í stað þess að lífeyrisgreiðslur myndi sjóð til framtíðar. Þjóðverjar eiga til að mynda ekki nema sem nemur um fjórum prósentum af landsframleiðslu sinni í lífeyrissjóðum og Danir rúmlega þriðjung. Til samanburðar námu eignir Íslendinga í lífeyrissjóðum um 123 prósentum af landsframleiðslu árið 2005 sem er næst hæsta hlutfall allra OECD ríkjanna. Þessi staða mun bæta samkeppnisstöðu okkar

ORD Í BELG

Tómas N. Möller,
forstöðumaður
Verðbréfa- og
lífeyrisþjónustu
Landbankans

gagntvart mörgum af samkeppnis- löndum okkar í framtíðinni þar sem atvinnulífið í þessum löndum mun þurfa að standa undir aukinni skattbyrði til að bera kosnað vegna aukinna lífeyrisskuðbindinga.

HVAÐ RÆÐUR MESTU UM FJÁRHAGSLEG KJÖR OKKAR VIÐ STARFSLOK?

Þótt staða íslensku þjóðarinnar í heild sé öfundsvörð hvað lífeyrismál varðar þá þurfa einstaklingarnir sjálfir að taka ábyrgð á eigin lífeyrisafkomu. Það má vel færa rök fyrir því að fjárhagsleg kjör okkar við starfslok byggist ekki síður á þeirri fyrirhyggju sem við sýnum í þessum málum en á menntun okkar og launum sem við höfum yfir starfsævina. Hér hafa margir þættir áhrif. Í því sambandi er vert að huga að því hvort lágmarksiðgjald sem nú er greitt, sé nóg til að byggja upp þarna lífeyri sem við sækjumst eftir við starfslok. Þetta skiptir ekki síst máli þegar haft er í huga að lífslíkur hafa almennt aukist.

MIKILVÆGI SAMSPILS SAMTRYGGINGAR OG SÉREIGNAR

Í lífeyrissjóðalögunum er miðað við að menn ávinni sér að lágmarki rúmlega helming af launum miðað við að þeir greiði iðgjald til lífeyrissjóðs yfir heila starfsævi, þ.e. fjórtíu ár.

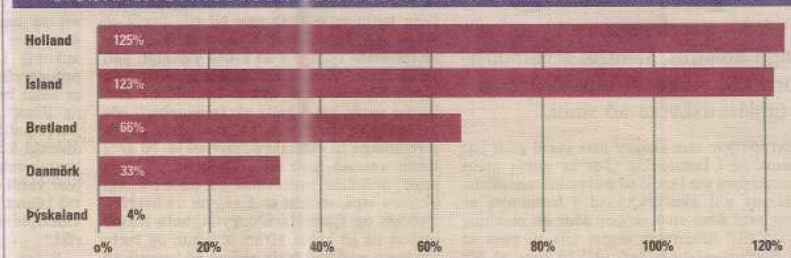
Svo dæmi sé tekið um áunnin réttindi hjá stórum lífeyrissjóði þá má sá sem greiðir tólf prósentu iðgjald af 250.000 kr. launum frá 27 ára til 67 ára aldurs gera ráð fyrir að fá sem nemur um sextíu prósentum af þeim launum (m.v. 3,5 prósentu ávöxt-

un). Hér má þó hafa í huga að í flestum tilvikum eru laun við lok starfsævi nokkuð hærri en meðallaun yfir alla starfsævina og því má gera ráð fyrir því að lífeyrir samkvæmt þessu verði nokkuð minni en sextíu prósent af lokalaunum. Til að vega upp á móti þessari tekjukerðingu kjósa margir að byggja upp viðbótarlífeyrissparnað í séreign. Miðað við sömu forsendur, næmu útgreiðslur sex prósentu viðbótarlífeyrissparnaðar um 35 prósentum af launum, miðað við að uppsafnaður sparnaður, 15,5 milljónir króna, sé tekinn út á tuttugu árum, frá 67 til 87 ára aldurs. Hann hækkar því lífeyri upp í sem nemur 95 prósentum af þeim launum sem gert er ráð fyrir í dæminu. Þetta dæmi sýnir, þótt með nokkurri einföldun sé, að ekki er nóg að leggja til hlíðar tólf prósent af launum nema viðkomandi sé reiðubúinn að taka á sig allnokkra tekjukerðingu við lok starfsævinnar.

Með þessum orðum er alls ekki verið að draga úr mikilvægi samtryggingarkerfisins. Þvert á móti er því hér haldið fram að réttindi í samtryggingardeildum séu mikilvæg og nauðsynleg til að tryggja okkur ævilangan lífeyri. Tilgangurinn er einungis sá að benda á að með eðlilegu samspili réttinda í sameign og séreign getur hver og einn tryggst sér traustan lífeyri og varið sig betur fyrir áhrifum breytinga sem hann hefur engin áhrif á, svo sem aukinni örorkubyrði lífeyrissjóða og hækkanndi lífaldri. Auk þessa gefur séreignarlífeyrir okkur aukinn möguleika á sveigjanlegum starfslokum.

Mikilvægi þess að huga að framlagi til uppbyggingar lífeyris á ekki síður við um þá sem eru sjálfstæðir atvinnurekendur og taka hluta tekna sinna út í formi arðs af rekstri eða með öðrum hætti þar sem framlag til öflunar lífeyrisréttinda og lífeyrissparnaðar er hlutfall af skattskyldum launum.

EIGNIR LÍFHEYRISJÓÐA SEM HLUTFALL AF LANDSFRAMLEIÐSLU 2005

UM VÍÐA VERÖLD

Franskir flýja skattinn

Economist | Auðugir Frakkar virðast hafa lagt land undir fót og flutt búferlum til landa þar sem skattaumhverfið er þeim hagstæðara, ef marka má nýjasta tölublað Economist. Í blaðinu er greint frá einum þeirra, rokkgoðinu Johnny Hallyday, sem flutti til Sviss fyrir nokkrum árum til að sleppa undan klóm franska hátekjuskattsins. Hallyday, sem er á sama stalli og Elvis Presly í hugum Frakka, er 63 ára en í fullu formi og treður reglulega upp auk þess sem hann hefur gefið út um eina til tvær plötur á ári hverju frá upphafi ferils síns árið 1960. Halliday segir hátekjuskattinn þyrni í augum enda reiknist sér til að um 70 prósent tekna sinna renni í franska ríkiskassann. Búferlaflutningar Hallidays og fleiri Frakka í hans stöðu hefur sett góðan vin hans, forsetaframbjóðandann Nicolas Sarkozy, í slæma stöðu. Sarkozy vill afnema hátekjuskattinn en þyrkir ekki líklegur til að ná fylgi almennings þar eð breytingin myndi koma auðmönnum einum til góða.

Twistigandi bílaframléiðendur

Forbes | Bandaríska viðskiptatímaritið Forbes segir bílaframléiðendur vestanhafs leita ymissa leiða til að minnka útblástur bíla undir merkjum fyrirtækjanna, draga úr eyðslu þeirra og gera þá umhverfisvænni á allan hátt. Tímaritið segir framléiðendurna hins vegar ekki ætla að laga alla þættina þrjú heldur horfi þeir til þess að gera einungis eina breytingu í bili á bílum og því viti þeir ekki í hvorn fótinn þeir eigi að stíga. Forbes bendir á að fyrirtækin hafi gert ýmsar tilraunir og leitað ymissa leiða til að bæta ökutæki framtíðarinnar. Þeir viti hins vegar ekki nákvæmlega hvernig umhverfisvænni bíla þeir vilji sjá á markaðnum á næstu árum. Þessi hringlandaháttur framléiðendanna hefur þeim hins vegar orðið ærið kostnaðarsamanum og verði bílafyrirtækin að hætta að horfa til markmiðsins heldur einblína frekar á leiðina sem þeir ætli að fara, að mati Forbes.

